

In de jaren van de economische crisis, die in 2008 is begonnen, is er een duidelijk andere dynamiek ontstaan met betrekking tot de WW- en bijstanduitkeringen dan in de jaren daarvoor. In dit artikel wordt inzicht gegeven in hoe die dynamiek van in- en uitstroom in de uitkeringen heeft plaatsgevonden.

DOOR Maarten Bloem en Jeremy Weidum

WW en bijstand tijdens crisis en herstel

Eind 2008 vond er een omslag plaats in de Nederlandse economie. De economische groei sloeg in het vierde kwartaal om in krimp. In de loop van het daaropvolgende jaar werd de weerslag zichtbaar op de arbeidsmarkt, zoals in het aantal vacatures, WW- en bijstanduitkeringen. De WW en de vacatures reageerden sterk op de economische terugval. Vanaf het vierde kwartaal van 2008 nam het aantal openstaande vacatures zeer sterk af, waardoor in een half jaar tijd het aantal vacatures met bijna 100 duizend verminderde. Het aantal WW-uitkeringen begon tegen het eind van 2008 weer op te lopen, na een periode van drie jaar waarin het aantal uitkeringen was gedaald. In de bijstand was de economische teruggang met vertraging en minder scherp

zichtbaar. Vanaf het eerste kwartaal van 2009 begon het aantal bijstanduitkeringen gestaag toe te nemen.

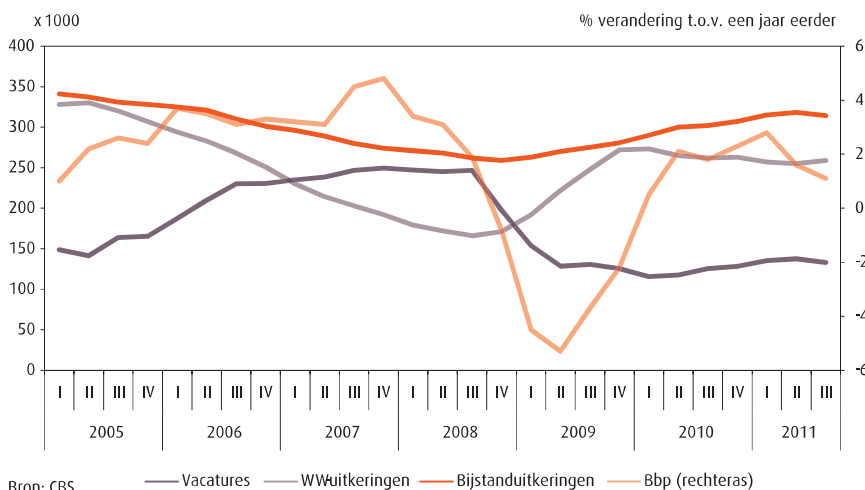
Golfbewegingen

Eind 2009 begon het herstel van de economie, dat in 2010 doorzette. In totaal groeide de Nederlandse economie met 1,8 procent. De groei was echter niet voldoende om het verlies van 2009 geheel te compenseren. Het herstel kwam ook tot uiting in de ontwikkeling van de WW en het aantal vacatures. Het aantal WW-uitkeringen begon in het tweede kwartaal van 2010 in een laag tempo te dalen, waardoor er eind 2010 ongeveer 9 duizend uitkeringen minder waren dan een jaar eerder. Het aantal vacatures nam weer licht toe vanaf het tweede kwartaal. Het aantal bijstanduitkeringen

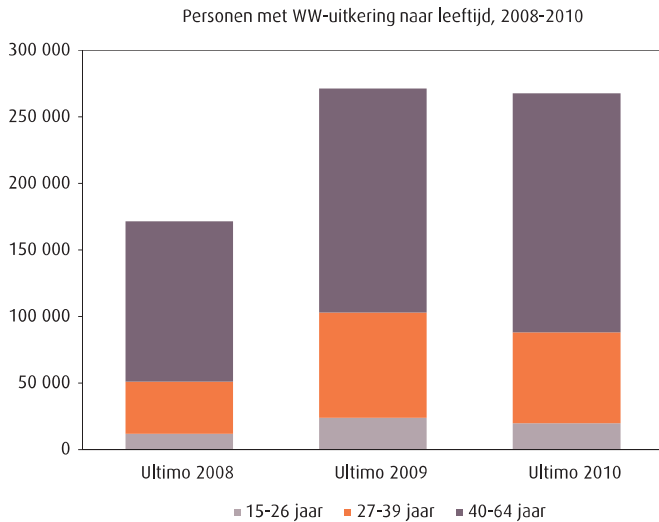
bleef daarentegen stijgen in 2010, in totaal met 26 duizend. In de loop van 2011 is het economisch herstel afgezwakt. Dat heeft ertoe geleid dat het aantal WW- en bijstanduitkeringen vrijwel stabiel is gebleven. Ook het aantal openstaande vacatures veranderde nauwelijks.

Stijging WW

Door de economische neergang liep het aantal WW-uitkeringen vanaf het vierde kwartaal van 2008 sterk op. Het aantal WW-uitkeringen was tussen het tweede kwartaal van 2005 en het derde kwartaal van 2008 constant gedaald. Het aantal personen met een WW-uitkering ligt iets lager dan het aantal WW-uitkeringen. Dit komt doordat iemand recht kan hebben op meer dan één uitkering. Eind 2008 waren er ruim 171 duizend personen met een WW-uitkering. Precies een jaar later was dat aantal toegenomen tot ruim 271 duizend. Een meerderheid van de mensen in de WW is veertig jaar of ouder. Ten opzichte van 2008 zaten er eind 2009 zowel meer jongeren als meer ouderen in de WW, maar de stijging bij mensen onder de veertig jaar was aanzienlijk sterker dan bij veertigplussers. Onder jongeren tot 27 jaar was er sprake van meer dan een verdubbeling van het aantal personen met een uitkering van 2008 op 2009, terwijl die stijging voor veertigplussers 'slechts' 40 procent bedroeg. Maar eind 2009 zaten er nog steeds meer ouderen dan jongeren in de WW: zes op de tien WW-ers was veertigplusser.

Bron: CBS
 Figuur 1 Aantal vacatures, WW-uitkeringen, bijstanduitkeringen en ontwikkeling bbp.

Bron: CBS

Figuur 2 Personen met WW naar leeftijd, 2008-2010.

Mannen

Het aantal mannen met een WW-uitkering steeg in de periode 2008-2009 sneller dan het aantal vrouwen. Het groeide in een jaar tijd met bijna 70 procent, terwijl voor vrouwen de toename ruim 40 procent bedroeg. Daardoor liep het aandeel van mannen in de WW op van 56 procent naar 60 procent. De sterkere groei onder mannen komt onder meer doordat zij relatief vaak in sectoren werken die hard getroffen werden door de economische neergang. Van 2009 op 2010 daalde het aantal personen met een WW-uitkering licht. In vergelijking met een jaar eerder is het aandeel jongeren weer wat kleiner geworden.

Jongeren

In 2009 nam de instroom in de WW ten opzichte van een jaar eerder met meer dan 80 procent toe, tot ruim 375 duizend personen. Van hen was 59 procent man. De uitstroom in 2009 lag met bijna 273 duizend personen weliswaar duidelijk hoger dan het jaar daarvoor, maar dat was niet voldoende om de sterke instroom te compenseren. In 2010 waren de in- en uitstroom nagenoeg gelijk aan elkaar.

Het waren relatief veel jongeren die in de WW terecht kwamen. Daarbij waren de jonge mannen sterker vertegenwoordigd dan jonge vrouwen. Het aantal mannelijke instromers onder 27 jaar was in 2009 relatief groot: liefst 2,5 keer zoveel als in 2008. Ook het aantal mannen tussen 27 en 40 jaar dat de WW in ging was in 2009 ruim twee keer zo

groot als in 2008. De instroom van jonge vrouwen lag boven het gemiddelde, maar in de leeftijdsklassen boven 27 jaar was de groei van de instroom relatief bescheiden.

Uitstroom WW

De uitstroom uit de WW nam in 2009 en 2010 sterk toe ten opzichte van 2008. In 2009 lag de uitstroom bijna een kwart hoger dan in 2008, en van 2009 op 2010 nam de uitstroom met nog eens 30 procent toe. Jongeren bleken ook hier de groep met de meeste beweging. Net als bij de instroom steeg het aandeel van jongeren in de uitstroom in 2009 en 2010. Dit komt onder andere doordat jongeren gemiddeld minder lang hebben gewerkt voorafgaand aan hun

WW-uitkering, en dus minder rechten hebben opgebouwd.

In de periode van 2008-2010 was de uitstroom vanuit de WW naar werk stabiel. Tweederde van degenen die de WW verlieten, ging weer aan het werk. Voor een klein deel was dat werk met een loonkostensubsidie. Jongeren stroomden wat vaker uit naar werk dan ouderen. Dit is in overeenstemming met het gegeven dat ouderen over het algemeen minder gemakkelijk weer een baan vinden.

Bijstand

Bijstand wordt verstrekt aan huishoudens. Als een huishouden bestaat uit een paar, dan hebben beide partners recht op de helft van de uitkering. Het aantal personen dat recht heeft op een bijstanduitkering is daarom hoger dan het aantal bijstanduitkeringen zelf. Eind 2008 werden bijvoorbeeld 259 duizend bijstanduitkeringen verstrekt aan huishoudens waarvan de aanvrager jonger was dan 65 jaar. Het aantal personen jonger dan 65 jaar met een bijstanduitkering kwam op 302 duizend uit. Eind 2009 en 2010 was dit aantal opgelopen tot respectievelijk 330 en 357 duizend.

Het aantal personen dat in een jaar tijd de bijstand instroomt, maakte in de periode 2008-2010 een aanzienlijke groei door. In 2008 kwamen bijna 83 duizend personen in de bijstand terecht. De twee jaren daarna ging het om respectievelijk 113 en 128 duizend personen. De instroom van jonge mannen tot 27 jaar onderging meer dan een verdubbeling:

Bron: CBS

Figuur 3 Uitstroom uit de WW naar werk, naar leeftijd, 2009

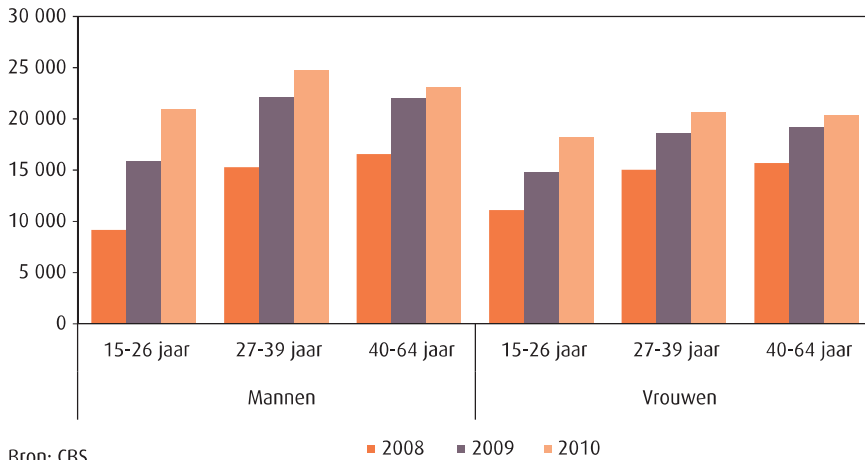
van 9 duizend in 2008 tot 21 duizend in 2010. Ook bij de jonge vrouwen was er in de periode 2008-2010 sprake van een duidelijke toename: hun aantal steeg met 65 procent. De opvallend sterke toename van het aantal jonge bijstandinstromers

hangt deels samen met hun positie op de arbeidsmarkt. Jonge mannen zijn relatief vaak werkzaam in sectoren van de economie die sterk reageren op conjuncturele ontwikkelingen, zoals transport en industrie. Na ontslag kunnen zij

betrekkelijk snel in de bijstand terecht komen, omdat zij slechts een korte periode recht hebben op WW.

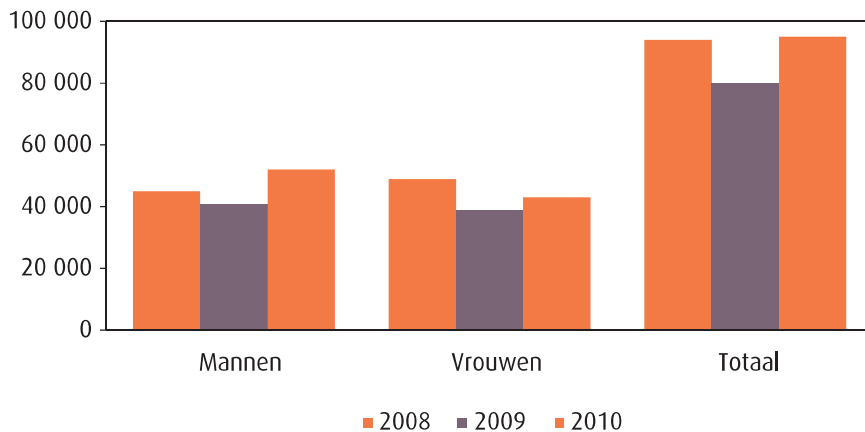
Vanuit baan

In 2010 kwam 25 procent van de bijstandinstromers vanuit een baan in de bijstand en 15 procent kreeg bijstand nadat de WW-uitkering was beëindigd. Het aandeel dat vanuit de WW instroomt hangt sterk samen met de leeftijd. Van de 15-26 jarigen had 9 procent WW vooraf aan de bijstand en 30 procent een baan. Van de personen van 40-64 jaar kwam daarentegen 18 procent vanuit de WW in de bijstand en 21 procent vanuit een baan. Mensen komen niet alleen na het aflopen van de WW-uitkering of na het verlies van een baan als werknemer in de bijstand terecht. Zij kunnen ook op bijstand aangewezen raken na werkzaam geweest te zijn als zelfstandige, of door het wegvallen van inkomsten na het beëindigen van een studie. Ook het verdwijnen van inkomsten van de partner in verband met scheiding kan een reden zijn om bijstand aan te vragen.

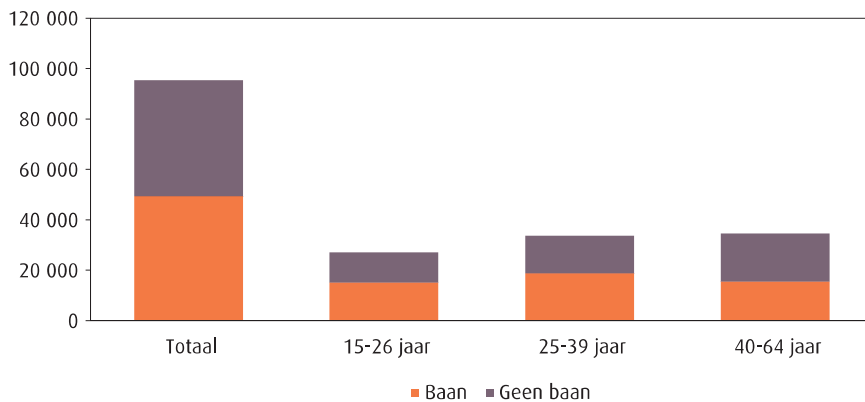
Bron: CBS
 Figuur 4 Instromers in de bijstand, naar geslacht en leeftijd, 2008-2010.

Uitstromers uit de bijstand, 2008-2010

Bron: CBS
 Figuur 5 Uitstromers uit de bijstand, 2008-2010.

Bestemming uitstromers bijstand, 2010

Bron: CBS
 Figuur 6 Bestemming uitstromers uit de bijstand, 2010.

Uitstroom bijstand

In 2008, 2009 en 2010 verlieten respectievelijk 94 duizend, 80 duizend en 95 duizend personen de bijstand. Hoe gunstiger de economie er voorstaat, des te groter de kans om uit de bijstand te geraken. Mannen lijken daarbij makkelijker te profiteren van een oplevende conjunctuur dan vrouwen. In 2010 verlieten 52 duizend mannen de bijstand. Dit zijn er 11 duizend meer dan in 2009 en 7 duizend meer dan in 2008. Het aantal vrouwen dat in 2010 de bijstand verliet bedroeg 43 duizend. Dit aantal was nog steeds lager dan het aantal dat in 2008 uitstroomde.

In 2010 ging 56 procent van de personen jonger dan veertig jaar die de bijstand verlieten, door naar een baan. De overige bijstandverlaters namen deel aan een reïntegratietraject, begonnen voor een zeer klein deel als zelfstandige, of kwamen op afstand te staan van de arbeidsmarkt. Veertigplussers hebben minder vaak een baan na de bijstand. Bij hen was dat voor 45 procent het geval.

Maarten Bloem en **Jeremy Weidum** zijn beide werkzaam bij het Centraal Bureau voor de Statistiek.